

ΜΑΘΗΜΑ ΔΕΚΑΤΟ

ΚΡΕΟΛΕΣ ΚΑΙ ΠΙΤΖΙΝ ΓΛΩΣΣΕΣ

1. Εισαγωγή

- Η γλωσσική επαφή αποτελεί έναν πρωταρχικό παράγοντα γλωσσικής μεταβολής τόσο στο αμιγώς γλωσσικό όσο και στο κοινωνιογλωσσικό επίπεδο. Τα κυριότερα αποτελέσματά της είναι τα εξής:
  - a) Επίδραση σε όλα τα επίπεδα γλωσσικής ανάλυσης
  - b) Αλλαγή γλώσσας / Γλωσσικός θάνατος
  - c) Μεικτές γλώσσες
- Μία υποκατηγορία των μεικτών γλωσσών είναι και οι πίτζιν και κρεολές γλώσσες

2. Πίτζιν και κρεολές: βασικά χαρακτηριστικά

- Η έρευνα για αυτές τις δύο κατηγορίες γλωσσών (πίτζιν και κρεολές) ξεκίνησε ουσιαστικά τα τελευταία 50 χρόνια, μολονότι ήταν γνωστές και παλαιότερα
- Ο ιδιαίτερος χαρακτήρας αυτών των γλωσσών έχει επιτρέψει την σύγκλιση των απόψεων των μελετητών ως προς τον ορισμό τους:
- *Πίτζιν ονομάζεται η γλώσσα που δημιουργείται καθαρά για λόγους επικοινωνίας σε πολύγλωσσες κοινότητες και έχει πολύ απλουστευμένη γραμματική δομή.*
- *Κρεολή είναι η γλώσσα πίτζιν που γίνεται μητρική και αναπτύσσει γραμματικά στοιχεία.*
- Οι πίτζιν και κρεολές που υπάρχουν σήμερα εμφανίστηκαν τα τελευταία 500 χρόνια και αποτελούν ένα μοναδικό παράθυρο για την δημιουργία της γλώσσας, και γενικά για την λειτουργία του ανθρώπινου νου
- Τυπολογικά, αποτελούν μία ιδιαίτερη κατηγορία γλωσσών με κοινά χαρακτηριστικά, που τις ξεχωρίζουν από τις υπόλοιπες γλώσσες. Το βασικότερο όλων είναι ότι η μείξη γλωσσών που εμφανίζουν ακολουθεί έναν ιδιαίτερο τρόπο
- Από την μια πλευρά, οι γλώσσες πίτζιν δημιουργήθηκαν σε διάφορα κοινωνικά περιβάλλοντα, κυρίως σε περιοχές όπου δύο ή περισσότερες γλωσσικές κοινότητες –ενήλικων- έρχονταν σε επαφή περιστασιακά για οικονομικούς λόγους (π.χ. Rusnorsk στα σύνορα Νορβηγίας-Ρωσίας)

- Το πιο γνωστό περιβάλλον δημιουργίας γλωσσών πίτζιν είναι οι φυτείες στις αποικιοκρατικές κτήσεις των ευρωπαϊκών δυνάμεων όπου δούλευαν πολλοί σκλάβοι, κυρίως Αφρικανικής καταγωγής
- Οι συγκεκριμένες κοινωνιογλωσσικές συνθήκες είχαν ως αποτέλεσμα την δημιουργία μίας γλώσσας (πίτζιν), της οποίας το λεξιλόγιο προέρχεται στη μεγάλη του πλειοψηφία από μία κυρίαρχη ευρωπαϊκή γλώσσα [Λεξικοποιητής], ενώ η γραμματική δομή έχει ισχυρές επιδράσεις από άλλες γλώσσες (γλωσσικό υπόστρωμα). Ή όπως το θέτει πολύ εύστοχα η Romaine;
- «Η pidgin δεν είναι παρά μια γλώσσα απογυμνωμένη από τα πάντα εκτός από τα απολύτως απαραίτητα για να επιτευχθεί η επικοινωνία» (Romaine, 1988)
- Υπάρχουν πολλές Αγγλικές, Γαλλικές, Ολλανδικές, Πορτογαλικές, Ισπανικές [αλλά και Κινεζικές κλπ.] πίτζιν (από τις οποίες προέρχονται και οι αντίστοιχες κρεολές)

[<http://apics-online.info/contributions#2/30.3/10.0> (μία βάση δεδομένων με 76 πίτζιν και κρεολές)]

- Όταν μία γλώσσα πίτζιν γίνεται μητρική γλώσσα κάποιων ομιλητών, τότε αλλάζει σημαντικά η γραμματική της δομή (εμπλουτίζεται), και γι' αυτό θεωρούμε ότι μετατρέπεται σε κρεολή
- Παλαιότερα τις θεωρούσαν βάρβαρες και κατώτερες γλώσσες. Είναι ενδεικτικό το παρακάτω παράθεμα για την Tok Pisin, μια κρεολή της Νέας Γουινέας:
- «Η αγγλική pidgin [εννοεί κρεολή] όπως μιλιέται στις μέρες μας είναι σχεδόν η πιο βάρβαρη μορφή γλώσσας που θα μπορούσε ποτέ να βρεθεί στην οικουμένη. Δεν είναι ούτε το ένα ούτε το άλλο. Αποτελούμενη από ένα μείγμα σαμοανικής και κινεζικής εδώ κι εκεί, με διάσπαρτες λέξεις από τη μαλαισιανή γλώσσα, είναι ένα συνονθύλευμα πραγματικά αντάξιο του Πύργου της Βαβέλ»

(Rabaul Times, 1925)

- Μερικές από τις κρεολές είναι σήμερα επίσημες γλώσσες σε κράτη (π.χ. Tok Pisin στην Παπούα Νέα Γουινέα ή Jamaican στη Τζαμάικα), μια και χρησιμοποιούνται ως lingua franca σε περιοχές με εκτεταμένη πολυγλωσσία
- Οι πίτζιν και κρεολές γλώσσες απασχολούν συστηματικά την γλωσσολογική έρευνα, γιατί θέτουν και μια σειρά από πολύ ενδιαφέροντα ερευνητικά ερωτήματα. Για παράδειγμα, σε ποια γλωσσική οικογένεια ανήκουν οι κρεολές; Λ.χ. η Jamaican ανήκει στην Ινδο-ευρωπαϊκή οικογένεια, επειδή το λεξιλόγιο προέρχεται κυρίως από την Αγγλική ή στην Μπαντού (Αφρική),

επειδή έχει σημαντικά επηρεαστεί από τις Αφρικανικές γλώσσες των σκλάβων που μεταφέρθηκαν εκεί;

- Επιπλέον, πόσο συχνή είναι η κρεολοποίηση στην ιστορία των γλωσσών; Μπορούμε να πούμε λ.χ. ότι τα Μεσαιωνικά Αγγλικά ήταν μια κρεολή γλώσσα; (έχει υποστηριχτεί στο παρελθόν)